

ORDU İLİ ALTINORDU İLÇESİ ŞEHİR MÜZİK KÜLTÜRÜ

Arş. Gör. Ahmet Serdar YENER

Ordu Üniversitesi Müzik ve Sahne Sanatları Fakültesi Müzik Bölümü

yener.as@hotmail.com

ÖZET

Kabaca bakıldığında köyler halk kültürünün, metropoller de elit kültürün üretildiği, şehirler ise her ikisinin korunup yaşatıldığı yerler olarak dikkat çeker. Geniş anlamdaki kültür terimini müzik sanatına indirgediğimizde türkülerin büyük ölçüde kırsal kesimlerde yani köylerde yakıldığını, beste müziklerinin saraylar başta olmak büyüklükleri kadar tarihi misyonlarıyla da öne çıkan büyük metropollerde üretildiğini, ancak bütün bunların yaşayan bir çeşit kültürel organizma olan şehirlerde korunup yaşatıldığını görürüz.

Konuya Türkiye genelinde bakıldığında şehirlerde belediye konservatuarları, çeşitli müzik dernekleri, resmi ya da özel kurs merkezleri bulunduğunu ve buralarda müzik etkinlikleri yapıldığını, bunlara ek olarak türkü barlar, düğün salonları ve bazı dost meclislerinde de müziğin vazgeçilmez bir uğraşı olduğunu ilk bakışta görmek mümkündür.

Yaklaşık yüz yıllık bir tiyatro geleneği olan Ordu ili Altınordu ilçesinde müzik ve dans alanında etkinlik yapan bir belediye konservatuarı, üç adet müzik derneği, üç adet sanat merkezi, bir adet müzik ve bale kursu, bir adet resmi-özel müzik kursu, çok sayıda müzikli eğlence mekânı ve düğün salonları mevcuttur. İl Kültür Müdürlüğü bünyesinde etkinlik yapan koroları da şehrin müzik hayatına önemli katkılar sağlamaktadır. Altınordu ilçesinde yirmi yılı aşkın bir süredir mesleki müzik eğitimi veren Güzel sanatlar Lisesi ile Ordu Üniversitesi Müzik ve Sahne Sanatları Fakültesi şehri adeta bir sanat merkezi haline getirmişlerdir.

Bu çalışmada Ordu ili Altınordu ilçesindeki amatör, ticari ve mesleki müzik etkinlikleri ayrıntılı olarak incelenmekte ve şehrin dokusunu oluşturmadaki rolleri yanında ülke kültür ve sanatına olan katkıları irdelenmektedir.

Ordu İlinin Kısa Tarihi ve Etnik Yapısı

Ordu'nun Türkleşmesi “1300’lerde Ordu ve çevresi Oğuz boylarınca ele geçirilerek kalıcı bir biçimde yurt haline dönüşmüştür. Hacıemiroğulları Beyliğinin toprakları 1426 yılında Yörgüç Paşa tarafından Osmanlı Devleti’ne kesin olarak bağlanmıştır.” (___ , 2012: 81)

Bir Türk yurdu olan Ordu ve çevresi zamanla farklı milletlerden insanlara da ev sahipliği yapmıştır. “Ordu kazasında bulunan Ermeni yerleşim yerlerinin çoğu 18. yüzyılın başlarında Hemşinli ve Sev-Kedli(Araklı İlçesi Karadere Havzası) Ermeniler tarafından kurulmuştur.” Ermenilerin Ordu’ya yerleşmelerine yakın zamanlarda Rumlar da Ordu’ya gelerek yerleşim yerleri kurmuşlardır. “1700’lerin sonlarından itibaren yöreye başka bölgelerden Rumlar ve Ermeniler gelmeye başladılar. Rum nüfus, Gümüşhane’den gelerek Ordu’ya yerleşmiştir.” (___ , 2012: 83). Ordu’ya yerleşen Ermeniler ve Rumlar gelenek, görenek ve yaşayışlarının yanında kendi müzik kültürlerini de yaşatmışlardır.

Ordu şehrinin tarihsel süreç içerisinde kendine özgü müzik kültürü sahibi olmasında Gürcü kökenli göçmenlerin büyük etkileri vardır.

“1875’ten itibaren Ordu Kasabasına başka etnik ve kültürel unsurlar da yerleşmeye başlamıştır; Gürcistan’dan gelen Acara muhacirleri, Osmanlı-Rus Savaşı ve Rusya’nın Müslümanları göçe zorlamak için yaptığı baskı siyaseti sonucunda Kafkasya’dan Anadolu’ya göç yaşanmıştır.”(Pala, 2013: 13). Gürcü Sallaması ve Gürcü horonu gibi Ordu yöresine ait karakteristik özellik gösteren eserler Gürcü kökenli vatandaşların Ordu yöresel müziğinin şekillenmesinde büyük rol oynadığı görüşünü destekler niteliktedir.

Selim Cihanoğlu Ordu’nun yerel halkını etnolojik açıdan şöyle değerlendirmiştir;

“1877-1878 öncesi ve bu zamanlarda Gürcistan’dan gelen (1893 harbinde) göç ederek gelen Gürcü Türkler

1910 ve daha sonrası Selanik’ten buradaki Rumlarla mübadele(karşılıklı yer değiştirme) edilen Selanik Türkleri

1917 öncesi I. Dünya Savaşı sırasında Rus istilası sonrasında göçüp gelen, daha sonra da geriye dönmeyen Rize, Artvin ve Trabzonlular

Tokat’ın ve Sivas’ın Ordu iline yakın ilçelerinden ve köylerinden göçüp gelenler, Batum’dan ve Gümüşhane’den gelip yerleşenlerden oluşmaktadır.” (Can-Turhan, 2006: 32)

Ordu Yöresi Halk Müziğinin Genel Karakteri

Ordu yöresi türküleri coğrafi ve sosyo-kültürel yapı sonucu kendi içinde çeşitlilik arz etmektedir. Genel bir bakış açısıyla değerlendirildiğinde Ordu yöresi türküleri; Sahil kesimi, Orta kesim ve Yüksek ya da İç kesim olarak gruplara ayrılabilir. Aynı ayrı değerlendirdiğimiz bu kesimlerin müzikal yapılarının oluşması sürecinde etkileşim içinde bulunduğu komşu ve yakın yörelerin etkilerinin varlığı göze çarpmaktadır.

Sabri Yener Ordu yöresi halk müziğini şu şekilde açıklamıştır. “Sahil kesimindeki türküler ve oyun havaları daha çok komşu illerden Giresun ve biraz da Samsun illerinin sahil kesimleriyle benzerlik göstermektedir. Bu kesimlerde daha çok Karşılama ve Sürmeli havaları hâkim görünmektedir. Yüksek kesimlerin Türküleri ise daha çok komşu illerden Tokat, Sivas ve Giresun’un yüksek kesimlerinin türküleri ile benzerlik göstermektedir. Buralarda da Efiloo havaları diye bilinen türküler öne çıkmaktadır. Orta kesim her iki kesimin bileşkesi biçimindedir. Her iki kesimle benzerlikler göstermektedir. Diğerleri yanında bu kesimde yer yer Fingil havaları olarak da nitelenen hareketli ezgilere rastlanmaktadır. Bu benzerlik ve farklılıklar öncelikle yöre insanının sosyal yaşayış biçiminden ve yörenin coğrafi yapısından kaynaklanmaktadır. Bu yörenin türküleri karakteristik yapılarına göre bir harita üzerinde gösterildiği takdirde bu haritanın mülki ve siyasi sınırlarla belirlenen coğrafi haritadan farklı olduğu bariz şekilde görülecektir. Çünkü halk kültürünün sınırları ile mülki ve siyasi sınırlar tam olarak örtüşmezler.” (____, 2012: 190)

Yerel Müzik Kültürünü Günümüze Taşıyan Kişi ve Dernekler

Çeşitli kaynaklardan ve kişisel görüşmelerden edindiğimiz bilgilere göre yöre müziğinin ilk temsilcileri olarak Kemeñeci Rizeli Sadık, Kemeñeci Sürmeneli Hüseyin Dilaver, Kemeñeci Yunus, Bağlamacı Yunus, Bağlamacı Hafız Yusuf, Ahmet Özkan, Muhsin Tercan, Adem Şahin (Tamburi), Mustafa Gürdal gibi isimler öne çıkmaktadır. İhsan Gürdal arşivindeki fotoğraflara dayanarak 1950’li 1960’lı yıllarda Ordu şehir merkezinde Türk halk ve Türk sanat müziği icra eden grupların olduğunu söyleyebiliyoruz. 1956 tarihli bir fotoğrafta Kamil Gülen, Lütfi Karaosmanoğlu, Yılmaz Başar, Erdoğan Baytok, Erdem Ulusoy, Ali Özbucak, İhsan Gürdal, Kemal Aksoy, Hikmet Köselioğlu’dan oluşan bir hanende ve sazende grubunun önlerinde nota sehpaları olduğu halde sahnede konser verdiği görülmektedir. 1960 yılında da Ümit Tokcan (solo ses), Cengiz Dilaver, İhsan Gürdal ve

Turan Köymen'den oluşan bir grup gencin yine sahnede Türk halk müziği konseri verdikleri görülmektedir. 1961 yılında da Celal Kuru (solo ses), Cengiz Dilaver (bağlama), Turan Köymen (darbuka), İhsan Gürdal (bağlama), Mustafa Erbaş (bağlama)'dan oluşan bir grup gencin yine Türk halk müziği konseri verdiği görülmektedir. 1967-1968 yıllarında bir süre Ordu'da bulunan Zekai Tunca'nın Trabzon'da yetişmiş bir müzisyen olan Temel Şükrü Doğru ve arkadaşlarıyla birlikte Türk sanat müziği çalışmaları yaptığı bilinmektedir. Yine bu dönemlerde İhsan Gürdal, Tunca Gönül ve Perşembeli Ziya Akyiğit'in de aynı şekilde çalışmaları olduğu çeşitli fotoğraflardan anlaşılmaktadır.

Şehirde Türk halk müziği öğretimi yapan ve icra eden kurslar, dernekler ve sanat evleri:

İhsan Gürdal Sanat Evi:

İhsan Gürdal tarafından önceleri Armoni Müzik Evi adıyla kurulup sonradan isim değiştiren bu sanat evinde bağlama kursları verilmektedir.

Şener Gök Sanat Evi:

Şener Gök tarafından kurulan bu sanat evinde bağlama kursları yanında imece geceleri adıyla çeşitli müzik etkinlikleri yapılmaktadır.

Ordu Sanat Evi:

El sanatlarından tiyatroya kadar çeşitli alanlarda etkinlik sergilemeye yönelik çalışmalar yapan ve şehrin sosyal hayatında önemli yeri olan bu sanat derneği zaman zaman farklı kişilerden oluşan Türk sanat müziği gruplarıyla solo konser etkinlikleri düzenlemektedir.

Mert Müzik Kursu:

Aysel Cömert tarafından kurulan bu müzik kursunda tiyatro, satranç ve resim alanlarının yanı sıra piyano, keman, bağlama, kemençe, flüt gibi çalgıların özel kursları ve mesleki eğitim veren kurumlara hazırlık kursları şehrin önemli sanat insanları tarafından verilmektedir.

Gülenyüz Etüt Merkezi:

Serdar Görnaz, Neşet Sayman, Elif Sayman, Durdane Okur tarafından kurulan Gülenyüz Etüt Merkezi resim, grafik ve tasarım, çizgi animasyon, yaratıcı drama, satranç, dans vb. kursların yanında

müzik alanında da eğitim vermektedir. Bağlama, gitar, bateri, kaval, keman, klarnet, mey, ney, org, piyano, saksafon, ud, şan, işitme ve flüt dersleri verilmektedir.

Elvin Bale Müzik ve Sanat Okulu:

Evlın Canık tarafından kurulan bu okulda klasik bale derslerinin yanında piyano, klasik gitar, flüt ve keman dallarında eğitim verilmektedir.

Ordu Büyükşehir Belediyesi Konservatuarı:

Çocuk ve gençler başta olmak üzere çeşitli yaşlardaki hevesli kişilere piyano, keman, klarnet, gitar, bağlama, kaval, kemençe vb. çalgı alanlarında dersler verilmektedir.

Şehirde Türk halk müziği ve Türk sanat müziği dallarında etkinlik yapan amatör korolar:

Ordu Valiliği Kültür Müdürlüğü Türk Halk Müziği Korusu:

Cengiz Dilaver yönetiminde konser etkinlikleri yapmaktadır.

Ordu Büyükşehir Belediyesi Konservatuarı Türk Halk Müziği Korusu:

TRT İstanbul Radyosu emekli bağlama sanatçısı ve yurttan sesler koro şefi Tuncer İnan yönetiminde konser etkinlikleri yapmaktadır.

Ordu Musiki Derneği Türk Sanat Müziği Korusu

Ulaşabildiğimiz bilgilere göre şehrin önde gelen bazı simaları tarafından 1978 yılında kurulan Ordu Musiki Derneği Türk Sanat Müziği Korusu ilk kez Fatsa'lı bir müzisyen olan Erdoğan Baytok yönetiminde çalışmalara başlamış ve ilk konserini vermiştir. Aynı koroyu 1980-1985 yılları arasında o zamanlar Ordu Lisesi müzik öğretmeni olan Sabri Yener yönetmiştir. Sabri Yener'in 1985 yılında Karadeniz Teknik Üniversitesine müzik öğretim elemanı olarak atanmasından sonra konser çalışmaları uzunca bir süre kesintiye uğramakla birlikte aynı koro elemanlarından Engin Candan yönetiminde yeniden konser etkinliklerine başlamış ve daha sonraları resim öğretmeni Hüsnü Yakın yönetiminde bu etkinlikler sürdürülmüştür.

19 Eylül Musiki Derneği Türk Sanat Müziği Korusu

1996 yılında kurulan 19 Eylül Musiki Derneği Türk Sanat Müziği Korosu müzik öğretmeni Ali Karahan yönetiminde halen konser etkinliklerini sürdürmektedir.

Ordu Valiliği Kültür Müdürlüğü Türk sanat Müziği Korosu:

Engin Candan yönetiminde konser etkinliklerini sürdürmektedir.

Bu korolardan başka bazı orta dereceli okullar da zaman zaman çok sesli korolar ve Türk halk müziği koroları kurarak müzik öğretmenleri yönetiminde konser etkinlikleri yapmaktadırlar. TEDAŞ Türk Sanat Müziği Korosu, Sağlık Çalışanları Korosu, Din Görevlileri Tasavvuf Müziği Korosu vb. bazı kurumlar ve meslek örgütleri de ara sıra çeşitli şekillerde şehrin müzik kültürüne katkı sağlamaktadırlar.

Askeri Müzik/Bando/Mehter Takımları:

Ordu Büyükşehir Belediyesi bünyesinde bir bando yıllar önce kurulmuş olup milli bayramlarda ve çeşitli törenlerde müzik yapmaktadır. Bandonun şefliğini ise klarnet icracısı Tayfun Yıldırım yapmaktadır. 2015 yılında Ordu Büyükşehir Belediyesi bünyesinde bir de Mehter Takımı kurulmuş olup çeşitli vesilelerle açık hava konserleri vermeye başlamıştır.

Eğlence Müziği Kültürü

Şehir merkezinde müziği eğlence aracı olarak değerlendiren çok sayıda türkü barlar ve canlı müzikli lokantalar bulunmaktadır. Buralarda müziğin eğlenceye yönelik her türüne yer verilmektedir. Ancak yine de yöre ezgileri bu eğlence yerlerinin vazgeçilmezlerindedir. Şehir merkezinde düğünler artık salonlarda yapılmakla birlikte zaman zaman mahalle aralarında açık havada evlerin önlerinde de yapılmaktadır. Açık hava düğünlerinin asıl çalgısı halen davul ve klarnettir. Ordu ili şehir ve çevresi müziğinde klarnet tamamen folklor çalgısı konumuna bürünmüştür. Salonlarda daha çok elektro bağlama, gitar, klavye ve bateri kullanılmaktadır. Salon düğünlerinde genellikle batı kaynaklı dans ezgileri ile başlansa da hemen Türkçe sözlü ve makamsal çerçevede bestelenmiş taverna müziklerinin atmosferine girilir. Ancak coşkunun artmasıyla başta yöre ezgileri olmak üzere çeşitli oyun havaları devreye girer. Bilhassa yöreye özgü karşılama, metelik, horon ve kolbastı havaları olmazsa olmazlar arasındadır. Şehirde son zamanlarda Altınordu İlahi Grubu adıyla bir müzik grubunun varlığı dikkat

çekmektedir. Ancak bu grup alışlageldiği gibi mistik ortamlar yerine düğün, nişan, nikah sünnet merasimlerinde ücretli olarak çalışmaktadır.

Güzel Sanatlar Lisesi

Mesleki demek pek uygun olmasa da mesleki müzik eğitimi veren kurumlara alt yapı oluşturma misyonu bulunan Ordu Güzel Sanatlar ve Spor Lisesi 2000-2001 eğitim-öğretim yılından beri eğitim öğretim etkinlikleri yanında her yıl gerçekleştirdiği Çok Sesli Koro, Orkestra ve Türk Halk Müziği Koro konserleriyle şehrin müzik kültürüne önemli katkılar sağlamaktadır.

Müzik ve Sahne Sanatları Fakültesi

Müzik ve sahne sanatları alanında profesyonel sanatçı yetiştirme amacıyla kurulan bu fakültede Müzik, Türk Müziği ve Tiyatro Bölümleri halen aktif durumdadır. Müzik Bölümü 2013-2014 eğitim-öğretim yılında ilk mezunlarını vermiştir. Türk Müziği Bölümü 2014-2015 eğitim-öğretim yılında (bu yıl), Tiyatro Bölümü ise 2015-2016 eğitim-öğretim yılında (gelecek yıl) mezun vermeye hazırlanmaktadır. Ordu Üniversitesinde öğrencilerimize yönelik olarak öğretmenlik pedagojik formasyon programı da açılmış olduğundan Müzik ve Türk Müziği Bölümleri öğrencilerinden isteyen herkes formasyon dersleri alarak müzik öğretmeni de olabilmektedirler. Müzik Bölümü'nde ayrıca Müzik Yüksek Lisans Programı da aktif durumdadır ve 2014-2015 eğitim- öğretim yılı Güz yarıyılında bir öğrenci mezun etmiş bulunmaktadır.

Fakülte bünyesinde seçkin öğrencilerden oluşan ve profesyonel bir anlayışla çalışmalarını sürdüren müzik toplulukları şunlardır:

Müzik ve Sahne Sanatları Fakültesi Türk Halk Müziği Korosu:

Koroyu 2010-2011, 2011-2012, 2012-2013 eğitim- öğretim yıllarında Arş. Gör. Ahmet Serdar YENER, 2013-2014ve 2014- 2015 eğitim- öğretim yıllarında da Öğr. Gör. Emre ŞİMŞEK eğitip yönetmişlerdir.

Müzik ve Sahne Sanatları Fakültesi Türk Sanat Müziği Korosu:

Koroyu 2010-2011, 2011-2012, 2012-2013 eğitim- öğretim yıllarında Yrd. Doç. Dr. Serhat YENER, 2013-2014ve 2014- 2015 eğitim- öğretim yıllarında da Prof Sabri YENER eğitip yönetmişlerdir.

Müzik ve Sahne Sanatları Fakültesi Çok Sesli Korusu:

Koroyu 2010-2011, eğitim- öğretim yılında Yrd. Doç. Deniz AYDAR, 2011-2012 öğretim yılında Öğr. Gör. Okan SAĞLAMBİLEN, 2012-2013, 2013-2014 ve 2014- 2015 eğitim- öğretim yıllarında da Yrd. Doç. Dr. Köksal APAYDINLI eğitip yönetmişlerdir.

Müzik ve Sahne Sanatları Fakültesi Oda Orkestrası:

Orkestrayı 2011-2012 yılında Öğr. Gör. Okan SAĞLAMBİLEN, 2014- 2015 eğitim- öğretim yılında da Öğr. Gör Adem KILIÇ eğitip yönetmiştir.

Sonuç ve Öneriler

Ordu ili Altınordu ilçesi şehir yaşamında müzik köklü sayılabilecek bir geçmişe sahiptir.

Müzik, Ordu ili Altınordu ilçesi şehir yaşamının ayrılmaz bir parçası olmuştur.

Ordu ili Altınordu ilçesi şehir yaşamında müzik çeşitli ve renkli bir tablo oluşturmaktadır. Ancak, gönüllülük esasına dayanan amatör çalışmalarda ilgili, yetenekli ve gönüllü kişilere derneklerin öncelikle ve ısrarla geleneksel müziklerimizi benimseyip yaşattıkları, tıpkı bir bayrak devri gibi nesilden nesile aktardıkları dikkat çekmektedir.

Kaynakça

Pala, Hikmet, 2013, *Bir Kentin Tarihi ORDU*, Ankara: Altınpost Basın Yayın Dağıtım San. ve Tic. Ltd. Şti.

CAN, Taner& TURHAN, Salih, 2006, *Ordu Türküleri*, Ankara: Ordu Belediyesi Kültür Yayınları.

___, 2012, *81 İilde Kültür ve Şehir ORDU*, İstanbul: Cem Ofset Matbaacılık A.Ş.

İhsan Gürdal ile kişisel görüşme.

Sabri Yener ile kişisel görüşme.